

3 pav. Tyrimų metu aptikti radiniai: a – plokštinio koklio fragmentas; b – puodynės pakraštėlio su ąsa fragmentas; c – puodo pakraštėlio fragmentas. I. Sinkevičiūtės nuotr.

Fig. 3. Finds: a – fragment of a flat stove tile; b – fragment of a rim with handle; c – rim fragment.

XX a. Įžemis Algirdo gatvėje tirtoje tranšėjoje 21 nuo 40 cm gylio ir pasiektas Kauno gatvėje tirtoje tranšėjoje 16 nuo 40 cm gylio. Tyrimų metu rasta 385 vienetai XVI–XX a. datuojamų radinių, kurių daugumą sudarė buitinė ir statybinė keramika (3 pav.).

The Investigation of the Electricity Cable Path between Algirdo and Augustijonų Streets

In 2022, archaeological excavations were carried out during the reconstruction of electricity cables, situated between Algirdo and Augustijonų Streets in Vilnius. The exploratory excavation comprised six test pits with a total area of 17.9 m^2. In addition, 21 utility trenches with a total area of 1,202.8 m2 and 7 trench extensions with a total area of 34.5 m^2 were surveyed. In total, the area investigated was 1,255.2 m^2. In test pit 1 on Rūdninkų Street, an archaeological layer with finds from the 17th and 18th centuries and the remnants of a late-18th-century foundation was found at a depth of 50 cm. In test pit 3 on Kruopų St., an 18th-century layer with finds was recorded at a depth of 1 m and deeper, along with a stone pavement dating to the second half of the 18th century and the remnants of a foundation dating to the first half of the 19th century (Fig. 1). Along the rest of the path, only redeposited fills originating in the 20th and 21st centuries were observed, with isolated finds ranging from the 16th to the 20th centuries.

A total of 39 masonry structures were uncovered on Algirdo, Didžioji, Kruopų, Raugyklos, and Rūdninkų Streets, dating to the 17th–20th centuries. The remnant of the foundation M34 uncovered on Rūdninkų St. which dates to the second half of the 17th century is worthy of a separate mention, since it may be linked to the Rūdninkai Gate (Fig. 2). Sterile soil was reached in Trench 21 on Algirdo St. at a depth of 40 cm and in Trench 16 on Kauno St at a depth of 40 cm. The excavations yielded 385 artefacts dating from the 16th to the 20th centuries, the majority of which consisted of household pottery and structural ceramics (Fig. 3).

Aistė Ragauskaitė,
Aurimas Steponkus

Aguonų gatvė 17

2022 m. Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinėje vietovėje bei Vilniaus miesto istorinės dalies, vadinamos Naujamiesčiu, teritorijoje, Aguonų g. 17 sklype ir jo aplinkoje, atlikti detalieji tyrimai ir žvalgymai.

Aguonų g. 17 sklypas yra plačiai tyrinėtas – 2006 m. R. Žukovskis (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 393–395) ir 2017 m. G. Jonutis (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 386–387) atliko žvalgomuosius tyrimus. Didesnės apimties tyrimus šiame sklype

2018–2019 m. vykdė L. Girlevičius su G. Jonučiu (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 100–103), 2020–2021 m. D. Kontrimas (*ATL 2020 metais*, 2021, p. 203–204) ir 2021 m. G. Jonutis (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 125–126). Iš viso ištirtas apie 5995 m^2 plotas. Vykdytų tyrimų metu nustatyta, kad sklype vyrauja iki 3,1 m storio XX–XIX a. datuojami piltiniai sluoksniai. Sklypo PV dalyje (prie Mindaugo gatvės) aptiktos XIX a. pabaigos–XX a. I pusės malūno pastato liekanos. Po jų konstrukcijomis atidengtas smėlio sluoksnis, kuriame įkasti žmonių kapai. Nustatyta kad šioje teritorijoje būta 60 kapų, pagal kapuose aptiktas Žygimanto Augusto laikų sidabrines monetas datuoti XVI a. pabaiga–XVII a. I puse. Atliekant tyrimus ties Mindaugo g. 32 aptikti XVI a. pabaiga–XVII a. I puse datuojami kultūrinio sluoksnio horizontai, jie dengiami 1,5–1,7 m storio eolinio smėlio sluoksnių. O sklypo R dalyje vykdant tyrimus po piltiniais XX–XIX a. sluoksniais užfiksuotas fragmentiškai susiformavęs XVI a. pabaigos–XVIII a. archeologinis sluoksnis. Po minėtais sluoksniais taip pat buvo stori – iki 1,7 m storio eolinio smėlio sluoksniai, čia sulaidoti XVI ar XVII a. datuojami 7 kapai. Kaip nurodo tyrėjas, išlieka neaišku, ar čia buvo pradėtas formuoti senkapis, o vėliau mirusiųjų laidojimas jame nutrauktas, ar dalis mirusiųjų buvo palaidoti mažesniame gylyje ir jie buvo sunaikinti XX a. vykusių statybų metu. Po eolinio smėlio sluoksniu kai kuriose dalyse aptiktas senasis dirvožemis ir į įžemį įgilinti objektai. Tyrėjų nuomone, didžioji dalis tų įgilintų objektų – buvusių medžių kamieninių šaknų liekanos. Kada tie medžiai nukirsti, kada prasidėjo tokia didelė reljefo erozija, pradėjo formuotis pustomo smėlio kopos šioje vietovėje – šių tyrimų metu nenustatyta.

2022 m. suprojektuoto užstatymo ir tiesiamų inžinerinių tinklų vietose detaliai ištirtas 113,25 m^2 plotas ir žvalgytas 139,8 m^2 plotas.

1 pav. Perkasoje 2 atidengto įžemio su įgilintomis į jį duobėmis vaizdas iš viršaus (Š). A. Steponkaus nuotr.

Fig. 1. A top-down view of features cut into the sterile soil in Trench 2, from the N.

2 pav. Perkasos 2 P pjūvio eolinio (supustyto) smėlio ir ankstyviausio sluoksnio su įgilintomis duobėmis vaizdas iš Š. A. Steponkaus nuotr.

Fig. 2. S section of Trench 2 with features cut into the aeolian sand deposit and the earliest layers, viewed from the N.

Sklypo ribose tirtų perkasų metu nustatyta, kad XX a. I puse–XIX a. datuojami piltiniai sluoksniai tęsiasi iki 2,4–2,8 m gylio. XX a. I puse datuojamas sluoksnis suformuotas paruošiant sklypą tabako fabriko statybai. XIX a. sluoksnis sietinas su Vilniaus miesto plėtrai skirtų sklypų ruošimo darbais – reljefo lyginimu ir sklypo formavimo užstatymui. Kadangi minėtame sluoksnyje surasta pavienių XVII–XVIII a. datuojamų radinių, manoma, kad galbūt šio

3 pav. Perkasos 3 R sienelės vaizdas iš V. A. Steponkaus nuotr.

Fig. 3. E section of Trench 3, viewed from the W.

4 pav. Tyrimų metu surastų radinių pavyzdžiai: 1 – medinis bokalo dangtis; 2 – odinės avalynės fragmentas; 3 – audinių plomba iš Lissos (dabar Leszo, Lenkija) miesto; 4 – Jono Kazimiero Vazos valdymo metu kaldinto šilingo klastotė; 5–7 – kokliai. A. Steponkaus nuotr.

Fig. 4. Some of the collected finds: 1 – lid of a wooden tankard; 2 – fragment of leather footwear; 3 – cloth seal from Lissa (present-day Leszo, Poland); 4 – a counterfeit schilling of John II Casimir Vasa; 5–7 – stove tiles.

proceso metu buvo kasami XVII ir XVIII a. Vilniaus senamiestyje ar priemiesčiuose susiformavę sluoksniai su radiniais ir pilami šiame sklype. Nuo 2,4–2,8 m gylio aptiktas fragmentiškai susiformavęs iki 15 cm storio XVII a. pabaiga datuojamas tamsiai rudo grunto su šlyno intarpais sluoksnis. Jame gausu XVI a. pabaiga–XVII a. datuojamų žalia, įvairiaspalve glazūra dengtų koklių fragmentų puoštų augaliniais, tęstiniais ir geometriniais ornamentais bei XVII a. ir XVII a. pabaiga datuojamų buitinės keramikos fragmentų, dengtų ruda ir žalia glazūra, monetų ir gyvūnų kaulų.

Po minėtais sluoksniais užfiksuotas iki 1,2 m storio eolinio (supustyto) smėlio sluoksnis be radinių. Pagal atliktus tyrimus nustatyta, kad jis formavosi gana ilgą laikotarpį – maždaug nuo XI–XIII a. iki XVII a. Supustyto smėlio sluoksnis dengė 8–15 cm storio tamsiai pilko smėlingo grunto sluoksnį be radinių ir į įžemį įgilintas duobes su angliukais. Ištyrus ir išanalizavus duobes nustatyta, kad dauguma iš jų yra stulpaduobės. Taip pat jos sudaro struktūrą – aiškinama, kad tai galėtų būti medinis pastatas, orientuotas ŠR–PV kryptimi. Perkasoje atidengta tik jo P dalis (1, 2 pav.). Atlikus iš duobės paimtų angliukų mėginių laboratorinius tyrimus gauta data – 1075–1260 m. (861±27) (FTMC–LG96). Pagal laboratorinius tyrimus minėtas sluoksnis ir glaudžiai su juo susijusios į įžemį įgilintos duobės datuojamos XI–XIII a. Ištyrus sluoksnius ir įgilintas struktūras įžemis – geltonas smėlis – atidengtas nuo 3–3,94 m gylio (H_{abs} 132,76–133,41 m).

Greta sklypo esančios gatvės dalyje detaliai tirtose perkasose situacija skyrėsi – nuo paviršiaus iki 2–2,4 m gylio fiksuoti XX–XIX a. datuojami paviršiniai, piltiniai sluoksniai. Po piltiniais sluoksniais aptiktas tamsiai rudas durpingas gruntas su šlyno intarpais ir medienos skiedromis sluoksnis datuojamas XVII a. pabaiga (3 pav.). Šiame sluoksnyje labai gerai išsilaikiusi organinė medžiaga – mediniai ir odiniai dirbiniai. Tyrimų metu surasta XVI–XVII a. pabaiga datuojamų žalia, įvairiaspalve glazūra dengtų koklių fragmentų, puoštų auga-

liniais, angeliukais, tęstiniais ir geometriniais ornamentais. Taip pat rasta XVII a. ir XVII a. pabaiga datuojamų buitinės keramikos fragmentų, dengtų ruda ir žalia glazūra, monetų ir gyvūnų kaulų (4 pav.). Šio sluoksnio storis siekė 0,6–1 m. Iš šio sluoksnio taip pat paimti grunto mėginiai, kurių tyrimus atliko VU BTC specialistės. Atlikus grunto mėginių tyrimus, aptikti stambesni gyvūnų kaulų fragmentai ir keletas kultūrinių augalų liekanų nublanksta prieš drėgną aplinką reprezentuojančių ekofaktų (durpingas sluoksnis su gausiu kiekiu nesuanglėjusių medžių liekanų, kuriame aptinkama samanų ir viksvų) gausą. Ruderalinių augalų ir piktžolių įvairovė, tarp kurių aptinkama būdingų ir pasėlių laukams, leidžia daryti išvadą, kad tirti kontekstai buvę greta ūkinės paskirties pastatų ar jų vietų. Nuo 3,34 m gylio atidengtas eolinio (supustyto) smėlio paviršius.

17 Aguonų Street

An area of 113.25 m^2 was excavated and an area of 139.8 m^2 was surveyed in and around 17 Aguonų St. Excavations within the land plot revealed a late-17th-century layer, with finds typical of that period starting at a depth of 2.4–2.8 metres. Underneath, a layer of aeolian sand formed during the 11th–17th centuries was found. The underlying dark grey sandy loam deposit contained features cut into the sterile soil which were dated to the 11th–13th centuries (Figs. 1–2). The features were identified as postholes that formed the outline of a building. The sterile soil level was reached at a depth of 3–3.94 m. Meanwhile, in the excavations on Aguonų Street, a layer dating to the end of the 17th century was found starting at a depth of 2–2.4 m, with finds characteristic of that period (Fig. 3). This layer contained particularly well-preserved organics, such as wood and leather artefacts (Fig. 4).

Stanislav Rutkovski,
Simona Čepelytė

Aguonų gatvė 22

2022 m. UAB „Mosta“ užsakymu Aguonų g. 22 Bialystoko universiteto administracinio pastato ir pagalbinių patalpų teritorijoje vykdyti detalieji tyrimai prieš naujo universiteto pastato statybos darbus. Numatomo pastato vietoje detaliai iki įžemio ištirtas 977,37 m^2 plotas.

Aguonų gatvė yra išsidėsčiusi tarp Vilniaus miesto istorinės dalies, vadinamos Naujamiesčiu (UK 33653), ir Vilniaus senamiesčio (UK 16073). Istoriniai šio sklypo tyrimai nėra atlikti, todėl visi turimi duomenys yra iš kartografinių šaltinių. XVIII a. 4 dešimtmečio J. G. M. Fiurstenhofo plane teritorija vaizduojama kaip neurbanizuota, iš miesto istorinių duomenų žinoma, kad XVIII a. pabaigoje–XIX a. viduryje ši teritorija buvo gana menkai apgyvendinta, tai buvęs nuošalus priemiestis menkai susijęs su miesto gyvenimu. XIX–XX a. I pusės planuose sklypas ir jo aplinka atvaizduojama kaip tušti ar dirbami laukai. Šiuo metu tirta teritorija V ribojasi su Aguonų g. 24 sklypu, o P – su Aguonų g. 26. Sklype iki darbų pradžios stovėjo administracinis, XX a. istorizmo laikotarpio dviejų aukštų pastatas. Šalia jo aplink sklypo perimetrą stovėjo XX a. pastatyti ūkinės paskirties priestatai (gamybinės dirbtuvės, sandėlis). Sklypas suformuotas ant kalvos, reljefas čia staiga žemėjantis R–ŠR kryptimis (H_{abs} 133,30–136,50 m).

2021 m. sklype žvalgomuosius tyrimus atliko J. Račas (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 476–478). Jų metu ištirti 4 šurfai (17 m^2). Tyrimų metu nustatyta, kad sklypo Š–V dalyse suardyto XVII–XVIII a. kultūrinio sluoksnio storis siekia 1–1,5 m, o P ir R dalyse – 2–2,5 m. Kultūrinis sluoksnis pasiektas pašalinus 1–2 m storio piltinio grunto sluoksnius.